

Urbano Manchobas, izen handiko arkitektoa (I)

Ermuan sortu, Madrilen ikasi, Eibarren lana, Caracasera erbesteratu... Zorteko gara, XIX. mendean jaiotako pertsona baten gainera hainbeste idatzi, berak sinatutako horrenbeste proiektu eta tente irauten duten hain eraikin eder eta sendo izateagatik. Bidaiatu dezagun bere ibilbide prestigiotsuan zehar!

1 886ko abenduaren 7ko goizaldean Ermuko Arteakaleko Pedromarianeko etxean jaiotako hari umetxoari, santoralaren agindu hutsez, Urbano izena jarri zioten. Lorenzo Manchobas Ormaechea eta Salomé Careaga Ortuzar ermuarrek izandako 6 seme-alabetatik 2. izango zen. Aitaren lana Madrilen zegoenez, familiak sarri-sarri joan eta etorri egiten zuen. Urbanok 1903an, 16 urteko mutikoa zela, Madrilen Arkitektura ikasteari ekingo zion; urtero hiruzpailau irakasgaitan matrikulatuz, 1911an amaitu zuen. Bere formazioaren lagungarri, Udal Suhiltzaileen taldean aritu zen boluntario gisa.

1913. Madrileko España Plazan estudio tekniko bat partekatzen du Miguel García-Lomasekin, elkarrekin lan ugari eta esanguratsuak sinatuz gerora.

1915. Ribadesellako La Casina, indiano estiloko etxe ederraren proiektua burutzen dute sozio biak. Madrilen Ogasun Publikoko arkitekto ofizial izendatu ostean, 1918an Valladolideko Katastrora destinatzen dute, urtea amaitu orduko eszedentzia eskatuz. Bere lorratzak berriro Ribadesellara daramakigu, 1917tik 1924ra indianoen etxe ikusgarrienetako batzuk proiektatuz García-Lomasekin batera: Villa S. Pedro deituri-

koa eta Miguel Llano, Calleja Doktorea, Alekoko markesa eta Antero Prietoren etxeak. Bertako Sta. Magdalena eliza ere bion planoetan oinarritzen da. Tartean, 1919an, Madrilen Gran Via 22 bis, 5 soilairuko etxea diseinatzeko dute eta 1920an proiektu erraldoi bati oratzen diote bi arkitektook: Covadongako Faviola Hostala, ostatu emateko baino seminario legez erabiliko zena.

Etxera begira

Baina berak gure parajeok maite zituen. Peru Alava lobaen esanetan “Ermura zetorreanean Urkora igotea gustatzen zitzaion, perretxikoak batzea, ibiltzea...”. Lagu-

nekin elkartu eta Matxin-Txikinean kartetan ekitea gustuko plana zen beti, bide batez herriko gauzen berri eduki, bere ikuspuntu nazionalista eskaini politikaz eta hobetu beharreko gauzetaz berba egitean... Berataz galdetuta, batek “Ermuzalia zonan!” esango zigun, beste batek “Gizon onan famia ekan” eta “Arkitektoik ooo-oneitakua zan!”... Berton ezagutu zuen bere emaztea izango zena ere: Manolita Egaña, Eitzako auzo-eskolan maistra eta Ermuan ostatu hartuta zegoen donostiarra. Bien euskararen soinu desberdintasuna zela, Manolita-ren erremangoa eta izaera bizia zela, Urbán gurearen tenplanta eta mundulogia

“Ermura zetorreanean Urkora igotea gustatzen zitzaion, perretxikoak batzea, ibiltzea...”

Drogeteniturrri, 279 zk.

**mari
asun**
LORADENDA

Diputazioa 9 - ERMUA - Tel. 943 174379

zela... ez jakin zerk maite-mindu zituen! Arantzazun ezkondu ziren, 1925ko ekainaren 13an. Gerora hiru seme-alaba etorriko ziren: Andoni, Imanol eta Arantza, Villabonan, Manolitaren senideen arrimura jaiotakoak hirurak.

Ermuan, Irulitxan, Iturriaganeke etxean biziko ziren. Manolitari ere karta-jokoa gustatzen zitzaion eta Erromadetako Bernardanean batzen zen lagunekin. Etxera bidean, Matxin-Txikineko atea zabaltu eta "Urbán, etxera!" esanez, erretiratzeko ordua ailegatu zela ekartzen zion akordura.

Ordukoak dira Ermuko geltoki ondoko bere osaba Nicolas Careagan txaleta (1925) eta Drogeten Rantxoia (1923), gaurko VI. Menduerrera kalean. Bereak dira ere Ermuko Batzokiak (1935) eta Elantxobekoak.

Eibarren plazadun

1927ko abuztua. Eibarko udalbatzak udal arkitekto plaza eskaintzen du; aurkeztu eta bera da aukeratu. Bertan lanean emango dituen 9 urtetan Eibarko hirigintza eta industriagintza-ren hazkundearen protagonista bat da, bereak izanik eraikin eta tailer enblematikoen proiektu eta planoak. Hango Udal Artxi-boan gordeta daude laurogeitik gorako lan-espediente eta Urbanok sinatutako dozenaka plano, zehaztasun harrigarri eginikoak papel entzeratuan eta kopia-paper urdinean. Beraien artean denetik topatu dezakegu: 12 tailerren eraikuntza, tartean ABC, Aurrerá, BH, Solac, Crucelegi, Gabilondo, Larreategi, Ormaetxea, Arrizabalaga, Cruceta edo Margola tindategia; beste horrenbesteren berriztapen eta handitze lanak; 17 etxe eta txaleten eraikuntza,

"Heriotza zigorra ezarri zioten, baina alde egitea lortu zuen"

"neovasco" estilokoak asko; 20 etxeren berriztapena; panteoiak, garajeak, oilotokiak...

Baina partikularitasunetik haratago eta beti ere arkitekturak duen funtzio sozialari men eginez, herritarren onurarako diseinatutako hainbat proiekturen aita izango da: labaderoak O'Donnell eta Txontan, Alhondiga berria Pagein, La Salle Isasiko ikastetxea, Agina, Mendiola-balle eta Maltzako auzo-eskolak, Untzagako musika kioskoa eta lurrazpiko komunak, Arrillagaren klinika Urkusuan, Trinkete frontoia Txontan, Rialto antzoki-zinema, Txaltxazelaiko eta Eskola Armeriako frontoiak, Tuberkulosoaren Legarreko pabellioia, Hospitaleko kapilla, trenbide gaineko pasarela Ardantzán, Ibarkurutzeko iturria... guztiak zoragarriak eta aurrerakoiak, eurretako asko gerran edo hirigintza hazkundearen gorabeheren ondorioz suntsituak.

Yolanda Ruizek, Eibarko Udal Artxiboko arduradunak ondo ezagutzen ditu Urbanon lanak. "Lehen arkitekto plazaduna izan zen. Emozionatu egiten naute bere marrazkiek eta bere planteamenduak egiteko orduan

duen zehaztasunak, eta miresten dut bere proposamenen izaera soziala".

Bere lanpostuak erbestea suposatu zion baina. Ana Isabel Recalde, *Identidad e integración. Voces del exilio vasco* lanerako, Arantza alabari eginiko elkarrizketan jasotzen duenez "Eibarko Udal arkitekto bezala, Manchobasek erantzukizun desberdinak zituen Gerrate Zibilean, tartean bonbardaketek euskal eraikin publikoetan eraigindako kalteak gainbegiratzeari. Ormaiztegiko biaduktuaren desmuntaiaren hartu zuen parte, tropa frankistek pasoa galarazi eta bere suntsiketa saiheste asmoz. Bi ingenieruekin burutu zuen". Andoni Manchobas lobak argitu digunez "Berak esan zuen nondik moztu. Argazki batzuegatik errekonozitu eta heriotza zigorra jarri zioten". Alde egitea lortu zuen: Frantziatik Belgikara eta azkenean itsasontziz Venezuelara. Baina hurrengo alerako lagako ditugu itsasoaren beste alde horretako bizipen eta gorabeherak.

Estibalitz González

enolimp
GARBIKETA ZERBITZUAK

Tel: 94 659 01 41 - 618 89 29 60
E-maila: info@enolimp.es
48620 Ermua (Bizkaia)

Atariak - Bulegoak - Lokal komertzialak - Enpresak
Obra amaiera eta erreformak

www.enolimp.es

Horacio Decoración
TAPIZERIA - ALTZARIAK - OSAGARRIAK

VI Centenario 10 - Ermua
943 03 15 80
www.dghoraciodecoracion.com